

Joanna Woźniak

"Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyzny. Dom – praca – aktywność społeczna", Regina Renz, Kielce 2008 : [recenzja]

Rocznik Lubelski 36, 251-253

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Regina Renz

Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyny.

Dom – praca – aktywność społeczna

Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego

Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2008, ss. 220.

Problematyka kobieca, poruszona w opracowaniu pod tytułem *Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyny* stanowi ważny aspekt naukowych badań Autorki. Moglibyśmy zadać sobie pytanie, jaka była kobieta w międzywojennej kielecczynie? Pełną odpowiedź na tak postawione pytanie odnajdziemy właśnie w książce Reginy Renz.

Tradycyjny model rodziny utrwalany od najdawniejszych czasów sprowadzał kobietę do roli żony i matki, natomiast mężczyznę wywyższał do pozycji głowy rodziny. Podejmował on ważne decyzje dotyczące majątku, gospodarstwa czy choćby istotnych spraw życia codziennego, natomiast dla kobiety był swoistym przewodnikiem, który miał ją przeprowadzić przez trudy życia. Sytuacja ta zaczęła się zmieniać już w XIX w., a szczególnie w jego drugiej połowie, kiedy to kobiety rozpoczęły walkę o swoją przyszłość, o prawo do nauki, pracy zawodowej oraz do udziału w życiu publicznym. Hasła emancypacji, głoszone zgodnie z pozytywistycznym duchem epoki, miały na celu przede wszystkim przygotowanie kobiet do świadomego decydowania o własnym losie. Wraz z początkiem XX w. coraz bardziej nasilała się walka kobiet o prawa wyborcze, ale dopiero pierwsza wojna światowa przyspieszyła dążenia do równouprawnienia. Działania wojenne, jak pisze Regina Renz w swej książce, zmusiły kobietę do pracy w zawodach dotychczas przeznaczonych wyłącznie dla mężczyzn, takich jak: przemysł zbrojeniowy, maszynowy, chemiczny a także praca na kolei itp. Sytuacja ta pokazała, że kobiety sprawdzają się nie tylko w pracy w gospodarstwie domowym, ale również w trudnych typowo męskich zajęciach. Po I wojnie światowej pozycja kobiet w społeczeństwie uległa szybko postępującym zmianom, uzyskały one prawa publiczne, dzięki którym mogły brać aktywny udział w wyborach. Jak pisze autorka, pomimo utartego stereotypu, że „do garnków uczyć się nie trzeba”, kobiety coraz częściej uczęszczały do szkół i zdobywały wykształcenie. Często spotykane zawody wykonywane przez kobiety, szczególnie w trudnych warunkach wiejskich, co zostało znakomicie ujęte w książce, to choćby położna, personel medyczny czy nauczycielka.

Opracowanie Reginy Renz w sposób wyczerpujący przedstawia trudną drogę kobiet, jaką musiały pokonać by móc pracować zawodowo nie tylko w rolnictwie ale również w innych sektorach gospodarki, a także by móc się kształcić i przygotowywać fachowo do wykonywanej przez nie pracy. Na uwagę zasługuje to, że Autorka niektóre zagadnienia przedstawiła za pomocą tabel, które w sposób przejrzysty pokazują nam trudne często do wyobrażenia kwestie statystyczne, co w dużej mierze ułatwia czytelnikowi zrozumienie głębi tematu. Dużym ułatwieniem jest również przejrzysty układ rozdziałów i stosowanie licznych podrozdzia-

łów, dzięki którym informacje przekazywane przez Autorkę są uporządkowane i zdecydowanie bardziej przystępne dla odbiorcy.

Życie kobiet na międzywojennej Kielecczyźnie zostało tu przedstawione w sposób kompleksowy. Omówiona została pozycja kobiety w rodzinie i społeczeństwie a także ich praca, warunki życia codziennego, religijność, aktywność kulturalno-oświatowa oraz społeczno-polityczna. Autorka zwraca uwagę czytelników na czynnik zamożności kobiet. Życie kobiety wiejskiej różniło się w dużym stopniu od życia kobiety-ziemianki czy też kobiety zamieszkującej mniejsze bądź większe miasto. Różnice dotyczyły nie tylko stylu życia, ubioru, warunków mieszkaniowych, ale przede wszystkim trudu dnia codziennego. Biedna kobieta wiejska musiała wykonywać wszelkie prace domowe i gospodarskie sama, nie miała do dyspozycji służby, można powiedzieć, że była to wyczerpująca praca od świtu do zmierzchu. Natomiast im bardziej zamożny dom tym większa liczba pomocy domowej, która wyręczała gospodynię w pracy, dzięki czemu mogła ona więcej czasu poświęcić choćby na życie towarzyskie czy kulturowe.

Rozprawa Reginy Renz to także skarbnica wiedzy na temat życia kobiety żydowskiej w okresie dwudziestolecia międzywojennego w województwie kieleckim, której Autorka poświęca bardzo dużo miejsca. Dzięki rozróżnieniu kobiety – katoliczki od kobiety – żydówki czytelnik ma pełen obraz tego, jak różniło się życie kobiet z punktu widzenia wyznawanej przez nie religii. W książce zawarte są wspaniałe opisy kultury żydowskiej, które zasługują na szczególną pochwałę. Autorka w sposób prosty i przejrzysty wyjaśnia, na czym oparta jest wiara Żydów i przedstawia główne jej założenia. Godne zwrócenia uwagi są opisy liturgii a także najważniejszych świąt obchodzonych przez Żydów takich jak choćby szabat. Problematyka życia kobiety żydowskiej i jej rodziny na międzywojennej Kielecczyźnie, została ujęta przez Renz bardzo szeroko w związku z czym opracowanie to stanowi pewnego rodzaju kompendium dla czytelników interesujących się właśnie tą tematyką i zarazem przez to nabiera charakteru nowatorskiego w badaniach nad kulturą żydowską.

Pomimo tego, że książka *Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyzny* na czołowym miejscu stawia właśnie kobietę i jej życie, to z rozprawy tej dowiadujemy się dużo więcej niż zakłada to jej tytuł. Autorka poprzez to opracowanie przedstawia nam obraz polskiej międzywojennej rodziny i stosunków w niej panujących. Dzięki niej dowiadujemy się jak funkcjonowały rodziny w województwie kieleckim w pierwszej połowie XX w., a także, w jaki sposób zamożność oraz sposób zarobkowania, owych rodzin wpływała na ich życie.

Uwagę czytelnika zwracają przede wszystkim barwne opisy wspomagane pięknymi cytatami, nie tylko kobiet, ale również i mężczyzn, często o charakterze prywatnym. Cytaty te zostały wyodrębnione z tekstu oraz użyte w sposób tak kunsztowny, iż stanowią piękne dopełnienie treści, są odzwierciedleniem uczuć i osobistych przeżyć ich autorów, przez co podnoszą wartość naukową całej rozprawy.

Zagadnienia omawiane w tej książce zostały przedstawione przez Autorkę za pomocą bardzo dobrego języka wypowiedzi, raczej prostego, zrozumiałego dla każdego przeciętnego odbiorcy. Dzięki czemu informacje zawarte w opracowaniu są szybko przyswajalne a wartka narracja powoduje, że nawet nieorientowany w temacie czytelnik z każdą kolejną stroną rozbudza swoje zainteresowanie tą

jakże ciekawą problematyką. Regina Renz przy pisaniu tej rozprawy wykorzystwała bardzo bogatą literaturę, co bez wątpienia stanowi jeden z głównych atutów tej książki. Liczne źródła archiwalne, źródła drukowane, pamiętniki, wspomnienia, kroniki czy też księgi pamięci, prasa i oczywiście kilkadziesiąt pozycji opracowań świadczą o wysokiej wartości merytorycznej przedstawianych przez autorkę zagadnień. Całość zamyka dosyć okazały zbiór kilkudziesięciu ilustracji oraz kilku plakatów przedstawiających m. in. dążenia kobiet do równouprawnienia.

Można bez obaw powiedzieć, że książka *Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyny* została napisana z ışıcie kobiecą starannością i troską o szczegóły nawet te najdrobniejsze, dlatego w opisach zdarzeń omawianych w tej rozprawie zauważyć można niezwykle dużo uczucia i empatycznego podejścia do problematyki międzywojennej kobiety, przez co czyta się ją szybko i bardzo przyjemnie, a czas jej poświęcony z pewnością nie jest czasem straconym.

Z całą stanowczością mogę stwierdzić, iż rozprawa Reginy Renz posiada ogromną wartość i jest nielicznym tego typu opracowaniem, które w sposób tak kompleksowy przedstawia kobietę międzywojennej Kielecczyny. Zawiera również informacje o przemianach, jakie zachodziły w pierwszej połowie XX w., mianowicie mam tu na myśli głównie zmiany świadomościowe, jakie dokonały się w społeczeństwie polskim, które w dużym stopniu umożliwiły skuteczne dążenie kobiet do równouprawnienia. Dzięki tym przemianom zaczęto wreszcie traktować kobietę, jako pełnowartościowego obywatela, który nie tylko może brać udział w wyborach i decydować o losach własnej ojczyzny, ale także może aktywnie uczestniczyć w polityce poprzez przynależność do partii politycznych, o czym również wspomniała autorka w swej książce.

Zmiany, jakie na przestrzeni wieku zachodziły w życiu kobiet mają charakter przemian cywilizacyjnych, co zostało uchwycone w rozprawie *Kobieta w społeczeństwie międzywojennej Kielecczyny* Reginy Renz, dlatego też z całą pewnością wejdzie ona na stałe do polskiej historiografii, gdyż w pełni ukazuje problematykę i tym samym stanowi zachętę do dalszego podejmowania dyskusji, której tematem będzie kobieta i jej miejsce w społeczeństwie.

Joanna Woźniak
Radom